

La pandèmia es veia venir (I) (26 d'abril)

Després de la grip aviària, l'ebola, el zica i altres malalties víriques, se sabia que una pandèmia mundial com la que estem passant era possible. El setembre de l'any passat l'ex-primera ministra noruega Gro Harlem Brundtland, a l'[Informe anual sobre preparació mundial para las emergencias sanitarias](#), deia el següent:

El mundo no está preparado para una pandemia causada por un patógeno respiratorio virulento y que se propague con rapidez. La pandemia mundial de gripe de 1918 afectó a un tercio de la población mundial y mató a 50 millones de personas, el 2,8% de la población total. Si hoy en día se produjera un contagio parecido, en un mundo con una población cuatro veces mayor y en el que se puede viajar a cualquier lugar en menos de 36 horas, podrían morir entre 50 y 80 millones de personas. Además de estos trágicos niveles de mortalidad, una pandemia de este tipo podría causar pánico, desestabilizar la seguridad nacional y tener graves consecuencias para la economía y el comercio mundiales. (p. 15)

Era un informe normatiu que no es plantejava per quina causa podia esdevenir-se una pandèmia, que acceptava –com a cosa normal– que epidèmies com aquesta podrien ser recurrents i que calia posar-hi mesures i coordinació en les respostes.

Però no ens trobem, només, davant d'un fet de caràcter biològic al qual cal respondre amb recursos sanitaris. No. Alguna cosa hi deu tenir a veure el fet que actualment ens trobem davant [la sisena extinció planetària](#). Que cada dia [prop de 150 espècies](#) d'éssers vius —animals o vegetals— desapareixen i un milió estan en perill d'extinció.

És mal de supèrbia pensar que nosaltres, els humans, no hi tinguem res a veure com a malfactors de la natura i que no puguem ser víctimes dels nostres depredadors, virus i bacteris.

Quines són les causes de l'extinció? Ens afecten?

—L'ocupació intensa del mar, la terra i l'atmosfera: desforestacions, conreu intensiu de la terra amb adobs artificials, plaguicides químics, ramaderia de caràcter industrial, emissió a l'atmosfera de CO₂, metà i contaminants diversos. Per exemple: [cinc immenses àrees marines](#) —la més gran, tres cops com França— contaminades per diminutes partícules de plàstic fotodegradat de 0,05 a 0,5 mil·límetres amb un pes total aproximat de 80.000 tones —per fer-nos una idea: com 500 avions Jumbo—, que en ser ingerides

i disseminades a la cadena tròfica marina, acaben formant part de la nostra dieta.

—El canvi climàtic, que, en variar les condicions de temperatura i humitat, possibilita l'aparició de nínxols reproductius d'espècies originals de latituds diferents; l'avançament o retard de les estacions que altera el cicle reproductiu de moltes espècies. La penetració i alteració dels hàbitats per part dels humans.

—El mite del creixement perpetu de l'economia, que porta que un 3% de creixement anual del PIB es dupliqui en 24 anys: doble de construccions, doble de ciment, de ferro, coure, liti..., doble d'alimentació, doble de tractors, maquinària pesada, trens, avions, vaixells... Més pressió i explotació de la natura.

No és inversemblant pensar que la degradació dels boscos i dels animals terrestres i marins, que s'aprecia a ull nu, tingui el seu correlat en el món invisible de la fauna bacteriana i en els paràsits per excel·lència que són els virus.

Junto con los árboles, desaparecen la capa de hojas muertas y las raíces. El agua y los sedimentos fluyen más fácilmente sobre estos suelos despojados y ahora bañados por el sol, formando así charcos que favorecen la reproducción de los mosquitos portadores del paludismo.

Cuando tálamos los bosques, obligamos a los murciélagos a posarse en los árboles de nuestros jardines y nuestras granjas.

Como resultado, crece la probabilidad de contacto próximo y repetido con los humanos, permitiendo así a los microbios huéspedes pasar a nuestros cuerpos, donde pasan de ser benignos a convertirse en agentes patógenos letales. ([. Març del 2020](#))

És a dir, el daltabaix que produïm a la natura i a la seva fauna visible també es tradueix en terrabastall per als nostres depredadors. Però amb diferències: virus i bacteris estan a la base de l'origen de la vida. Habiten per milers de milions en cada gota d'aigua, en cada partícula de pols i són capaços de reproduir-se i mutar de forma exponencial. Hi eren abans que nosaltres i hi seguiran sent després.

Bacteris i virus no són sempre l'enemic. Els hem tingut sempre al costat, formen part de nosaltres. El problema és que hem creat un món insostenible, una forma de vida i de relacions econòmiques i socials impossibles. Hem creat un incendi en la natura i, com a natura que som, ens hi cremem en ella. Caldrà passar del món impossible al possible.

Josep Vallhonestà